پرسه‌هایی در نسخ خطی

محمود نظری

نسخه شماره ۱۳۶۱۰ کتابخانه مجلس (معرفی شده در جلد ۳۷ فهرست، ص ۱۳۰ ـ ۱۳۹) جنگی است ارزشمند از صفی قلی بیگ بن محمد علی بیگ یزدی از ادیبان و حاکمان عصر صفوی. وی در این جنگ مطالب گوناگونی از معاصران و متقدمان خود به نظم و نثر جمع‌آوری کرده است. از جمله در برگ ۹ ـ ۱۰ خطبه‌ای از استاد خود شیخ علاءالدین محمد تحریر کرده که در این خطبه علاوه بر اقتباس آیات قرآن، اسامی ۱۱۴ سوره قرآنی به ترتیب سوره‌ها درج شده و اینک این خطبه:

من جملة خطب التی أملاها و أنشأها شیخی و أستادی و استنادی الرجل الفاضل الفقیه علاءالدین محمد غفرالله له بنبیّه و وصیّه:

الحمدلله الذی فتح بفاتحة کتابه أبواب الرحمة علی المؤمنین، و جعل ذبح بقرة بنی‌إسرائیل عبرةً للعالمین، و فضّل آل عمران علی العالمین، خلق النساء ... للرجال، و بسط مائدة الإنعام علی الوحوش و الأنعام و الخلق أجمعین، اصطفی أصحاب الأعراف، و أکرمهم بأنفال الشفاعة للعاصین، و تقبّل ببرکتهم توبة المذنبین.

و أشهد أن لا إله إلاّ الله وحده لاشریک له، الذی کشف عن قوم یونس العذاب و متّعهم إلی حین، و أهلک قوم هود إذ تولّوا مجرمین، و مکّن لیوسف فی ألارض بعد ما لبث فی السجن بضع سنین، و لمع برق سلطنته و بلغ رعد صیت مملکته أقطار الأرضین، کما اصطفی جدّه إبراهیم بالخلّة، و جعل الذین أرادوا به کیداً من الأسفلین، و أهلک أصحاب الحجر الذین کذّبوا المرسلین، و من لطیف صنعه و دقیق حکمته أوحی إلی النحل أن اتّخذی من الجبال بیوتاً آمنین، فسبحان الذی أسری بعبده لیلاً الی

محلّ المقرّبین، فأوحی إلیه ما أوحی، ثم أنزله إلی کهف الدنیا لبیان شرائع الدین، و جعل مریم ابنة عمران مع ثلاث نسوة خادمة لابنته عند ولادة سیّدة نساء العالمین، و شرّف بخطاب طه و فضّله علی الأنبیاء و المرسلین، و فرض علیه و علی أمّته الحجّ لیفلح المؤمنون، و یفوزوا بالنور التام یوم الدین، و أنزل علیه الفرقان و نزّهه أن یکون من الشعراء الغاوین، و جعل أمم الأنبیاء السالفة بعد ظهور نبوّته کطائفة النمل فی زوایا الاحتجاب مختلفین، و بیّن فیه القصص و الأحکام و نسج عنکبوت النسیان بعد طلوع شمس رسالته علی کتب الماضین، و انتشر صیت دعوته فی الروم و الهند و الحبشة و الصین، فلوکان لقمان حیّاً لالتقط من تنزیل کتابه دقائق الحکماء الإلهیین، و جمع الأحزاب قائلاً لهم إنی جئتکم من سبأ بنبإ یقین، فانظروا فی دقائق إعجازه و قولوا الحمدلله فاطر السماوات و الارض، و سلّموا علی آل یس.

عبادالله احمدوالله و سبّحوه و انتظموا فی سلک الصافّات المسبّحین، و اعتصموا بص الصدق و الصبر إن الله مع الزمر الصادقین و الصابرین.

و اعلموا أنّ من علامات المؤمن کثرة السجدة و استعمال الشوری و ترک زخرف الحیاة الدنیا من قبل أن یحضر یوم تأتی السماء بدخان مبین، و تری کلّ أمّة جاثیة لأحقاف القیامة، و محمّد مرتقب لأن یؤذن فی فتح باب شفاعة المذنبین، لیدخلهم فی حجرات رحمة ربّه و ینقذهم من ق قهر ملک یوم الدین، و تهب الریاح الذاریات من طور کرم الله، و یطلع نجم المغفرة بعد بزوغ قمر قدرة الرحمن علی العالمین، فیومئذٍ وقعت الواقعة، و أحضرت جهنّم بصدیدها و حدیدها فلاتنفع المجادلة یوم الحشر لأحد، و کل نفس ممتحنة بعملها و هی من المحضرین،

و اعلموا أن من السّنة تسویة الصفّ فی صلاة الجمعة و الجماعة، و اختلال الصفوف من علامات المنافقین.

فلیقدّم کل امریٔ ما قدر علیه الأعمال قبل یوم التغابن و طلاق الدنیا و تحریم الرجوع إلیها لمن الملک الیوم لله أسرع الحاسبین و أحضرت نون و القلم و قد حقّت الحاقّة بأمرالله ذی المعارج، و من هون ذلک الیوم یخاف نوح شیخ المرسلین، و ترتعد فرائص الإنس و الجنّ أجمعین، حتی إذا نودی المزمّل بخطاب یا أیّها المدّثر قم فی عرصات القیامة، وانظر هل أتی المرسلات إلی المنذرین، و انظر فی نبأ الخلق النازعات غرقاً من أطراف الأرضین، فمن عبس و تولّی عن الحقّ فقد کورّت بشرته و انفطرت سماء معرفته وویل للمطفّفین، إذ السماء انشقّت و البروج من الکواکب خلت و الطارق من المتحیّرین. و سبّح اسم ربّک الأعلی لیوم الغاشیة فقد فجر الشفاعة فالجنّة لک بلد أمین، فیقوم نبیّنا قیام الشمس و یمحو بشفاعة ظلمة لیل الذنوب ضحی نهار یوم الدین، فلا تعجب منه أن یقال له ألم نشرح لک دیوان أعمال العالمین، و اطّلعناک علی سرّ نبأ الزیتون و التین، فاقرأ صحفهم لتعرف قدر من لم یکن من اهل الزلزلة فی الدین، و أمربهم إلی الجنّة راکبین علی العادیات، واجعلهم من أهوال القارعة آمنین، لیتّضح أنّ التکاثر فی الدنیا لاینفع فی هذا العصر و العاقبة للمتقّین.

إلهی إلهی بحقّ من نزلت علیه الهمزة و الفیل و نصرت قریشاً ببرکة بیت الذی هو بناء الخلیل، و

أمرت المؤمنين بالصلوة و إعطاء الماعون، و وعدتهم شرب الكوثر الذى لايذوقها الكافرون، أفض علينا النصر، و لاتجعلنا ممّن تبّت يداه، و اجعلنا من أهل الإخلاص الذى تحبّه و ترضاه، و أعذنا من الوسواس الخنّاس يا ربّ الفلق و الناس.

بسم الله الرحمن الرحیم
جزء پنجم

بسم الله الرحمن الرحیم

جزو ششم تحفة العالم

چهار و هم از صفات ذات و ضمیمه النجات علی مخصه اعظم

بمنه آسمان جهان شهی — فروزنده ملک و ملت سپهری
بحمد و حسن صبح و مطلعی — شه تیزتن شتابنده سلطان حسینی
که در عهد تو از جوانب برستم — بیاد و زدن هیچ بدگه
مظلوم و ظالم زهر دو زهر — بیکجای تریاک و کجای زهر
وبه نوعدلش ز آتش سراغ — که هم سوزد و هم فروزد چراغ
فروزنده ماهی در ایوان رزم — جهانسوزی در میدان رزم

ز درمفت نظر چو او یک نکار — ز دریا میدان چو او یک سوار
قوت طالع و بلندی اقبال — بکشد در ریع صبح دولت
در روشنی غره ماه جلال است — که از او است نشیت
انواع مهام موافق مقصود و مرام بر روی اولیای
دولت خجسته اغاز مبارک انجامش باد و دست تسلط
اقلیم گیری و کشورگشایی و قدرت بر اجرای هر گونه
حکم و فرمان لازم جهان داری و فرمانفرمایی بر جهان
و جهانیان در ازیست و معظمات امور لوازم
عزایم پادشاهی و مفخمات شئون مدعیات
دواعی شاهنشاهی که ملوک سوالف زمان و پادشاهان
سوابق ازمنه و جهان را با وجود حالی کردن خراج گزاری